

نقشه‌های تربیتی

معاونان در مدارس

بهرام کاکاوند
معاون پرورشی دبستان شاهد، بروجرد

و سلامتی روان

کم کم این رفتارش مرا حساس کرد و برای حل مشکلش پیگیر شدم. مادرش را خواستم و موضوع را با او در میان گذاشتم. متوجه شدم لیلا در خانه اجازه ابراز وجود و حرف زدن ندارد و برای اینکه بی تربیت نشود و حرف‌های بد یاد نگیرد، به او اجازه بازی با دیگران حتی بچه‌های اقوام را نیز نمی‌دهند. با همکاری مشاور مدرسه چند جلسه با والدین لیلا گذاشتیم و در نهایت مشکل او حل شد.

کسب مهارت‌های ارتباطی

- کسب مهارت‌های ارتباطی برای برقراری ارتباط مؤثر با دیگران؛
- هماهنگی با دیگران برای اعمال روش‌های انضباطی در مواقع ضروری؛
- حضور به‌موقع و مؤثر برای مدیریت و حل بحران؛
- ارتباط مؤثر با اولیا برای رفع مشکلات انضباطی دانش‌آموزان.

آقای نظام‌الاسلامی، معاون: بچه‌ها در مراسم

صبحگاهی بسیار پراکنده و نامنظم (و غالباً بدون خوردن صبحانه) شرکت می‌کردند. با هماهنگی مأموران انضباطی فهرستی تهیه شد. مقابل اسم آن‌هایی که دیر می‌آمدند، علامت زده می‌شد. وقتی تعداد تأخیرها به حد معینی می‌رسید، اولیا را می‌خواستیم و علت را جویا می‌شدیم. با حساس کردن اولیا و دادن راهکارهای مناسب، بسیاری از این تأخیرها کم شد؛ به طوری که در اواخر سال شاهد حضور به‌موقع اکثر بچه‌ها در مراسم صبحگاهی بودیم.

کسب مقبولیت

- فرق نگذاشتن در محبت کردن و دادن تذکر به بچه‌ها؛
- بچه‌ها را با کلمات مؤدبانه صدا زدن و آن‌ها را مقابل دیگران سرزنش نکردن؛
- توضیح و تشریح اشتباهات به جای تحقیر و توهین؛

مدیریت بر خود

- کسب فضائل اخلاقی و رعایت شعائر اسلامی در داخل و خارج مدرسه؛
- به‌روز بودن از نظر علمی تا بتوان به دیگران خوراکی فکری داد؛
- بهره‌گیری از تجربه‌ها و اندیشه‌های دیگران؛
- شرکت در مجالس دینی به خصوص نماز جماعت مدرسه؛
- داشتن برنامه برای اداره امور مدرسه در حیطة کاری خود.

آقای معارفی، معاون: می‌خواستیم آموزش قرآن

را در مدرسه همگانی کنیم. در نظر داشتیم جزء سی‌ام قرآن را در برگه‌های A4 چاپ و تکثیر کنیم. هزینه کار را محاسبه کردیم. دیدیم خیلی زیاد می‌شود و ممکن است طرح شکست بخورد. موضوع را با همکاران در میان گذاشتیم. یکی از همکاران پیشنهاد کرد سوره‌ها را روی طلق شفاف بزنیم و با آورده مدرسه آن‌ها را برای بچه‌ها نمایش دهیم. وقتی طرح را بررسی کردیم، پی بردیم که با اجرای این روش هزینه طرح به یک بیستم کاهش می‌یابد؛ به علاوه مزایای دیگری نیز دارد.

الگوی رفتار بودن

- شنونده خوبی باشیم؛ گرچه مطالب تکراری باشند.
- با رعایت دقیق قوانین مدرسه قانون‌مداری را به بچه‌ها آموزش دهیم.
- با قاطعیت، «نه» گفتن را به بچه‌ها آموزش دهیم.
- از خطاهای کوچک بگذریم تا بچه‌ها بخشش را یاد بگیرند.

خانم نوابی، معاون: در بیشتر زنگ‌های تفریح

خودش را به من می‌رساند و با صدای بلند شروع به حرف زدن می‌کند. هر بار به صحبت‌هایش گوش می‌دادم.

معنویت بُعد جدانشدنی زندگی انسان است که به زندگی او رونق، معنا و حیات واقعی می‌بخشد. بدون معنویت زندگی سراب، پوچ و خالی از لطف است. انسان همواره در جست‌وجوی «خود معنوی» خویش است. چون پاره‌ای از اصیل‌ترین قسمت اوست و تا این قسمت را نیابد، آرام و قرار نمی‌گیرد و زندگی‌اش بی‌هدف و مرگش خالی از معنا و مفهوم خواهد بود.

در شکل‌گیری و رشد معنویت در دانش‌آموزان، عواملی مانند خانواده، دوستان، مدرسه و دیگر نهادهای اجتماعی مؤثرند. از میان این عوامل نقش مدرسه و نیروی انسانی شاغل در آن بسیار مهم است. معاونان مدارس به دلیل ارتباط نزدیک و حساسی که با دانش‌آموزان دارند، در تربیت آن‌ها بسیار تأثیرگذارند. در این نوشته چند نکته را بررسی می‌کنیم که رعایت آن‌ها نقش تربیتی معاونان مدرسه را ارتقا می‌دهد.

● ارزشیابی و نظرخواهی از بچه‌ها درباره کار معاون؛
● معرفی و تشویق دانش‌آموزان موفق (هر چند وقت یکبار)؛

● مشارکت در برگزاری مسابقات علمی، فرهنگی، اعتقادی، بهداشتی، ورزشی و...؛

● پیگیری علت غیبت بچه‌ها (روز بعد از غیبت و در زنگ تفریح) و جویای حال آن‌ها شدن.

خانم نوابی: در زنگ تفریح یکی از دانش‌آموزان دچار دل‌درد شدید شد. او را به دفتر آوردم و به او آب قند دادم. دل‌دردش که خوب شد به من گفت: «بیخشید خانم، فکر نمی‌کردم شما این‌قدر مهربان باشید».

دانش‌آموز تازه‌واردی داشتیم که در همان چند روز اول نشان داد آدم بی‌انضباطی است. به دنبال فرصتی برای بهبود رفتار او بودم تا اینکه در یکی از زنگ‌های تفریح، وقتی مدیر به حیاط آمده بود، در حضور ایشان حسابی از او تعریف کردم و تحویلش گرفتم. دانش‌آموز که از تعریف‌های من متعجب شده بود، از آن روز به بعد رفتارش خیلی بهتر شد.

شناخت فراگیرندگان

- مطالعه پرونده دانش‌آموزان؛
- ثبت رفتارهای مثبت و منفی دانش‌آموزان؛
- تبادل نظر و تعامل با مشاور، همکاران و اولیا در مورد دانش‌آموزان؛
- مشاهده دقیق رفتار بچه‌ها در زنگ‌های تفریح و ورزش.

خانم شهبازنژاد، معاون: زنگ تفریح شیوه راه رفتن یکی از دانش‌آموزان نظرم را به خود جلب کرد. وقتی خوب دقت کردم، متوجه شدم راه رفتن او عادی نیست. مسئله را پیگیری کردم. معلوم شد که مشکل اسکلتی دارد. به خانواده‌اش اطلاع دادم تا برای معالجه پیگیری شوند.

مدیریت زنگ تفریح

- تقسیم‌بندی حیاط به بخش‌هایی برای بازی، مطالعه، استراحت و...؛
- نصب پیام‌های دیداری به جای پیام‌های تکراری گفتاری؛
- اجرا و برگزاری بازی‌های گروهی و رقابتی بین پایه‌های متفاوت؛
- استفاده از بچه‌ها به عنوان یاور معاون برای نظارت و کاهش درگیری‌ها؛
- وضع قوانین مکتوب و قضاوت براساس آن‌ها.

خانم تیموری، معاون: در مدرسه شبانه‌روزی ما، بعضی از بچه‌ها در مصرف نان اسراف می‌کردند و تذکرات پی‌درپی ما اثری نداشت. با ابتکار یکی از همکاران روی جعبه نگهداری نان خشک برجسی با این مضمون نصب کردیم: «اسرافکاران برادران شیطان‌اند». پس از این ابتکار رفته‌رفته جعبه نان خشک خالی‌تر شد تا به حداقل ممکن رسید.

بیا بیا از نو آغاز کنیم، از دیر شدن نترسیم و نگران طولانی شدن زمان نباشیم. کافی است که عشق، جرئت و منطق را با هم و هم‌زمان در خویشتن و حرفه خود رشد و گسترش دهیم.

منابع

۱. آهنچیان، محمدرضا (۱۳۸۲). آموزش و پرورش در شرایط پست مدرن. طهوری. تهران.
۲. باقری، خسرو (۱۳۸۴). نگاهی دوباره به تربیت اسلامی. انتشارات مدرسه. تهران.
۳. حجتی، سیدمحمدباقر. اسلام و تعلیم و تربیت. دفتر نشر فرهنگ اسلامی. تهران.
۴. سیف، علی‌اکبر (۱۳۸۹). روان‌شناسی پرورش. آگاه. تهران.
۵. غباری بناب، باقر و راقیبیان، رؤیا (۱۳۸۷). کودک و نوجوان و معنویت. یسپرون. تهران.
۶. کریمی، عبدالعظیم (۱۳۷۶). حکمت‌های گمشده در تربیت. تربیت. تهران.
۷. کدیور، پروین (۱۳۷۹). روان‌شناسی تربیتی. سمت. تهران.
۸. مشایخی‌راد، شهباب‌الدین (۱۳۸۳). اندیشه‌های تربیتی شهید مطهری، مرکز پژوهش‌های اسلامی صداوسیما. تهران.